

Nervus kutinošs, grods futūristisks romāns ar negaidītu noslēgumu. Alegorija par mūsdienu kanibālistisko sabiedrību; pārsteidzošs, lieliski izsvērts sižets, izklāstīts prozā, kas iegriež dvēselē kā ar nazi.

Horhe Fernandess Diass

Agustina Basterrika ievēd lasītāju aizraujošā, bet neiedomājamā necilvēcības atvarā. Romāns “Izsmalcināta gaļa” ievēl, cieši satur un neļauj izrauties, līdz aizšķirta pēdējā lappuse un, iespējams, arī krietnu laiku pēc tam... Nešaubīgi aizraujošākā grāmata, kas šogad lasīta.

Kristina Dalčere

Romāns “Izsmalcināta gaļa”, sarakstīts tiešā, atkailinātā valodā, iepazīstina ar distopiskas kanibālu sabiedrības uzbūvi. Atbaidošie un vienlaikus valdzinošie tēli brīžiem atgādina Frānsisa Bēkona gleznas. Romāns, atsegdams vienu otru mūsdienu sadzīvē pieņemtu, bet neglītu šķautni, liek lasītājam nodrebēt iespējama apdraudējuma jautās.

Pedro Mairals

Kaut arī šajā romānā netrūkst poēzijas, “Izsmalcināta gaļa” precīzā, minimālisma stilā ieturētā valodā piedāvā iespaidīgu stāstu par cilvēka nežēlību.

Clarín

Kāds aizraujošs, baiss skaistums piemīt šim romānam! To lasot, sirds lūst un ķermeni pārņem zosāda.

Lisa Makenernija

AGUSTINA BAZTERRICA

CADÁVER EXQUISITO

AGUSTINA BASTERRIKA

IZSMALCINĀTA GAĻA

No spāņu valodas tulkojis
Edvīns Raups

ZVAIGZNE ABC

821.134.2(82)-31

Ba 794

Agustina Bazterrica

CADÁVER EXQUISITO

Copyright © Agustina Bazterrica

c/o Schavelzon Graham Agencia Literaria

www.schavelzongraham.com

Cover design © Penguin Random House Grupo Editorial S.A.

Agustina Basterrika

IZSMALCINĀTA GAĻA

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA

Projekta vadītāja *Una Orinska*

Redaktore *Elīna Vanaga*

Korektores *Evija Stikute, Elīna Vēja*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-795.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Edvīns Raups, 2023

© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā

Apgāds Zvaigzne ABC, 2023

ISBN 978-9934-31-738-5

Brālim Gonsalo Basterrikam

Tas, ko cilvēki redz, nekad nesakrīt ar to, ko viņi runā.

ŽILS DELĒZS

*Pa kumosam viņi manas smadzenes apēd,
pa virsu uzdzer manas sirds sulu
un uz nakti pasakas stāsta.*

PATRISIO REJS UN VIŅA SIERA PLĀCENĪŠI¹

¹ “Patrisio Rejs un viņa siera plācenīši” (“*Patricio Rey y sus Redonditos de Ricota*”) – slavena rokgrupa Argentīnā 20. gadsimta 70. gados. (Šeit un turpmāk tulkotāja piezīmes.)

I

*... un viņas vaibsti bija tik cilvēciski, ka mani
pārņēma šausmas...*

LEOPOLDO LUGONESS

Pusliemenis. Apdullinātājs. Kaušanas līnija. Mazgāšanas dušas. Vārdi atstāj prātā un belž kā ar āmuru. Plēš galvu pušu. Taču tie nav tikai vārdi. Tās ir asinis, kodīga smaka, automatizācija, nedomāšana. Tas viss laužas viņā pa nakti, miegā, kad viņš to vismazāk gaida. Pamostoties ķermeni sedz sviedru kārtiņa, viņš zina, ka tuvojas vēl viena diena, kurā jākauj cilvēki.

Par cilvēkiem gan neviens viņus nesauc, viņš prāto, aizkūpinādamis cigareti. Arī viņš pats, skaidrodams kādam jaunpienācējam gaļas iegūšanas ciklu, tā nesaka. Par to varētu arestēt vai pat aizsūtīt uz pašvaldības kautuvi un nodot izstrādei. “Noslep-kavot”, tāds būtu īstais vārds, bet arī tas nav atļauts. Velkot nost sasmirkušo kreklu, viņš mēģina tikt vaļā no uzmācīgas domas: kas tad viņi ir, šie cilvēki, kuri audzēti par ēdamiem lopiem? Aizgājis līdz ledusskapim, ieļej krūzē aukstu ūdeni. Lēnām dzer. Smadzenes saka priekšā, ka ir vārdi, kas šo pasauli piesedz.

Tie ir atbilstoši, higiēniski vārdi. Atļauti.

Viņš atver logu, smēķē cigareti un elpo nakts sastingušo gaisu. Karstums ir smacējošs. Ar govīm un cūkām bija vieglāk. Viņš veica darbu, ko bija apguvis no tēva mantotajā saldētavā “Ciprese”. Jā, gar zemi nogāztas cūkas kvieciens lika nodrebēt, taču viņi lietoja ausu aizbāžņus, un kviekšana ar laiku notapa par vēl vienu troksni. Tagad, būdams šefa labā roka, viņš pie-skata un sagatavo jaunus darbiniekus. Mācīt nogalināšanu ir

daudz grūtāk nekā nogalināt. Un viņš, izbāzis galvu pa logu, ieelpo blīvo, turpat svilinošo gaisu.

Viņš labprāt sevi anestezētu un dzīvotu, neko nejūtot. Darbotos kā automāts, skatītos, elpotu, neko vairāk. Visu redzētu un zinātu, bet neko neteiktu. Taču atmiņas nekur nepazūd, tās tepat vien ir.

Daudzi uzskatīja par dabisku to, ko plašsaziņas līdzekļi pieprasa dēvēt par Pāreju. Toties viņš gan ne, viņš zināja, ka “pāreja” ir vārds, kas noklusē, cik īss un nežēlīgs bijis šis process. Vārds, kas ieliek glītā rāmītī prātam neaptveramu notikumu. Tukšs vārds. Pārmaiņa, pārveide, pavērsiens – it kā sinonīmi, vārdi ar līdzīgu nozīmi, tomēr katrs no tiem par pasauli runā savā īpašā veidā. Kanibālismu, viņš prāto, visi pieņēma kā kaut ko dabisku. Un “kanibālisms” ir vēl viens vārds, kas var sagādāt lielas nepatikšanas.

Viņš atminas laiku, kad tika izziņota GGB esamība. Histēriju lavīna, pašnāvības, panika. Pēc GGB pasludināšanas ēst dzīvnieku gaļu vairs nebija pieļaujami, no tās cilvēki saslima ar kādu nāvējošu vīrusu. Tāda bija oficiālā nostāja. Pietiekami iespaidīgi vārdi, viņš domā, lai mēs pieņemtu jaunos apstākļus un jebkuru jautājumu apspiestu jau iedīgli.

Viņš staigā pa māju basām kājām. Pēc GGB pasaule pilnībā pārvērtās. Tika izmēģinātas vakcīnas, antidoti, bet vīruss turējās pretī un mutēja. Viņš atceras rakstus, kas stāstīja par vegānu atriebību, vēl citus, kas apcerēja nežēlīgu izturēšanos pret dzīvniekiem, atceras ārstus televīzijā, viņu skaidrojumus par to, kā aizstāt proteīnus, atceras žurnālistu apgalvojumus, ka pret šo dzīvnieku pārnēsāto vīrusu zāļu pagaidām nav. Pēc garas nopūtas viņš aizsmēķē vēl vienu cigareti.

Tagad viņš ir viens. Sieva aizbraukusi pie mātes. Nekādu lielo ilgu pagaidām nav, bet mājās valda neparasts tukšums, tas neļauj gulēt, satrauc. Viņš paņem no plaukta grāmatu. Miegš ir

pagalam. Ieslēdzis gaismu, iekārtojas lasīšanai, bet tad gaismu izslēdz. Pieskaras rētai uz rokas. Tā ir veca un vairs nesāp. Vainīga bija cūka. Viņš toreiz bija vēl jauns, iesācējs, un domāja, ka pret gaļu nav jāizturas piesardzīgi, līdz šī gaļa iekoda, gandrīz norāva roku. Darbu vadītājs un visi pārējie gardi smējās. Tas tev par svētību, viņi teica. Tēvs neteica neko. Kopš tās reizes uz viņu skatījās ne vairs kā uz saimnieka dēlu, bet gan kā uz kolektīva biedru. Taču ne šī kolektīva, ne saldētavas “Ciprese” vairs nav.

Viņš paņēma mobilo telefonu. Trīs neatbildēti zvani no sievasmātes. Neviena no sievas.

Nespēdams izturēt karstumu, viņš nolemj nomazgāties. Atgriež dušas krānu, pabāž galvu zem auksta ūdens. Vēlas aizmēzt pabalējušus tēlus, uzmācīgas atmiņas. Dzīvi sadedzinātu kaķu un suņu grēdas. Viens skrāpējums nozīmēja nāvi. Gaiss nedēļām ilgi dvakoja pēc sadegušas gaļas. Viņš atceras dzeltenos skafandros tērpušos cilvēkus, kas naktīs apstaigāja pilsētas kvartālus, lai nobendētu un sadedzinātu ikvienu ceļā patrāpījušos četrkājaini.

Aukstais ūdens tek pār muguru. Viņš apsēžas uz slapjās grīdas. Lēnām, neticīgi groza galvu, bet atmiņas neatstājas. Toreiz veidojās grupējumi, kas uzsāka cilvēku nelegālu slaktēšanu un ēšanu. Prese aprakstīja gadījumu, kad diviem bolīviešu bezdarbniekiem uzbrucis kaimiņu bars, sadalījis tos gabalos un uzcepis. Viņam, lasot šo ziņu, pārskrēja drebuļi. Tas bija pirmais publiskais skandāls, un tad sabiedrībā arī dzima ideja, ka gaļa beigu beigās paliek gaļa un nav no svara, kas tā par gaļu.

Viņš atgāž galvu, lai ūdens apskalotu seju. Lai ūdens strauzēm izmazgātu smadzenes tīras. Taču atmiņas tepat vien ir, vienmēr. Dažu valstu imigranti masveidā sāka laisties lapās. Imigranti, margināļi, nabagi. Jo viņus vajāja un slaktēja. Šis rūpals kļuva legāls, kad valstu valdības padevās miljonus ienesošās, taču apturētās gaļas industrijas spiedienam. Tika pielāgotas

saldētavas, pieņemti jauni noteikumi. Drīz vien, lai nodrošinātu milzīgo pieprasījumu pēc gaļas, kaujamos upurus sāka audzēt kā lopus.

Viņš iznāk no dušas un viegli noslaukās. Ieskatās spogulī, ap acīm zili riņķi. Viņš ir kādas teorijas, kas sākusi izplatīties, piekritējs, un zina, ka tās publiskos atbalstītājus ātri vien apklusina. Visaugstākās raudzes zoologu, kurš savos rakstos apgalvoja, ka vīruss esot izgudrots, it kā nejauši nobrauca automašīna. Viņš tic, ka viss šis teātris notiek tāpēc, lai samazinātu pārapdzīvotību. Runas par resursu izsīkšanu pastāv tikpat ilgi, cik viņš sevi apzinās. Daudz ir lasīts par nemieriem tādās valstīs kā Ķīna, kur ļaudis cits citu nogalināja pārmērīgas saspīestības dēļ, tomēr neviens plašsaziņas līdzeklis šo ziņu tā neatspoguļoja. Vienīgi tēvs brīdināja, ka pasaule agri vai vēl uzsprāgs: “Kādu dienu, dēls, mūsu planēta eksplodēs. Tu redzēsi – tā uzies gaisā vai arī mēs nomirsim no kādas briesmīgas sērgas. Paskaties, Ķīnā jau tagad slepkavo cilvēkus tāpēc, ka viņu ir pārāk daudz, visiem nav vietas. Un šeit – šeit vieta vēl ir, bet mums sāks pietrūkt ūdens, pārtikas, gaisa. Tad zeme arī uzlidos gaisā pie visiem velniem.” Viņš bija skatījies uz tēvu ar tādu kā nožēlu, domādams, ka vecums dara savu, bet nu skaidri redzēja, ka tēvam bijusi taisnība.

Cilvēku izķeršana nesa līdzīgu vairākus sen gaidītus labumus: iedzīvotāju skaita sarūkšanu, nabadzības samazināšanos, turklāt atkal bija pieejama gaļa. Cenas gan bija augstas, taču tirgus attīstījās neticami strauji. Izcēlās plaši protesti un badastreiki, sašuta cilvēktiesību organizācijas, bet netrūka arī rakstu, pētījumu un ziņu, kas sabiedrisko domu iespaidoja vēl spēcīgāk. Cienījamās universitātes apgalvoja, ka veselīga dzīve nav iespējama bez dzīvnieku proteīna, mediķi klāstīja, ka augu valsts proteīni nesatur visas svarīgās aminoskābes, eksperti liecināja, ka gājusi mazumā gāzu emisija, bet pieaugusi izvārgšana. Prese

bija pilna ar stāstiem par augu pasaules tumšo pusi. Protestu spars pamazām noplaka, taču medijos turpināja parādīties ziņas par cilvēkiem, kas it kā miruši no dzīvnieku pārnēsātā vīrusa.

Karstums nežēlīgi smacē. Viņš kails iziet mājas terasē, bet arī tur nav ne vēsmiņas. Apguļas guļamtiņā un mēģina aizmigt. Pa galvu šaudās viena un tā pati reklāma. Skaista, konservatīvi ģērbusies sieviete pasniedz vakariņas vīram un trim bērniem. Skatās kamerā un saka: “Esmu pagatavojusi ģimenei īpašu ēdienu, tā ir parasta gaļa, tikai daudz vērtīgāka.” Visi smaidīdami ēd. Valdība, viņa valdība, nolēmusi šo produktu izcelt. Cilvēku gaļu viņi nodēvējuši par “īpašu gaļu”. Tā ir nevis vienkārši “gaļa”, bet gan “īpašais šķiņķis”, “īpašās ribiņas”, “īpašās nieres”.

Viņš no šādiem vārdiem vairās. Runājot par cilvēciskajām būtnēm, kas nekad neklūs cilvēki un vienmēr paliks tikai produkti, viņš lieto tehniskus terminus. Viņš runā par izstrādājamo galvu skaitu, par partiju, kas gaida izkraušānu aplokā, par kaušanas līniju, kur jāievēro noteikts ritms un kārtība, par izkārņījumiem, kas jāpārdod augsnes bagātināšanai, par subproduktu novietni. Neviens nedrīkst saukt viņus par cilvēkiem, jo tad viņiem tiktu piešķirta identitāte. Visi viņus dēvē par produktiem, gaļu, pārtiku. Taču viņš ne, viņš negribētu saukt viņus nekādā vārdā.